

WWW.UNIBG.BG

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 16. У Сомбору 30. Августа 1868. Год. X.

Глас едног Србина

поводом законског предлога о устројству народних школа у Угарској.

(Продуженѣ)

Споменуо сам на почетку, да е нама Србима по све нуждно, да чувамо чистоту езиѣа и светино народности наше на дому и у школи. То су у данашњем добу два најяча стуба која су у свези са црквом нашом кадра сачувати нас, да се у туђе ято непрелимо, да останемо Срби и чланови велике Славјанске заеднице. Имајући прилику ових дана у едним политичким новинама читати предлог нѣког мађара, да се сва малодечја хранилишта у Угарској тако устроје, како би пемађарска дѣца у њима мађарски езиѣа научила, па знанѣ овога и на породицу пренела (види Pesti naplo у последњим бровинама месеца Августа); за дужност сматрам опоменути свеколике Србе, да своју дѣцу чувају од полазена садашњих малодечјих хранилишта и туђинских основних школа, и да се постарају гдѣ е год могуће србска малодечја хранилишта подићи, ал особито србске народне вѣрозаконске школе наше свуда одржати и процвѣтанѣ њихово свойски подпомагати. Само наша народна чисто србска школа спасти ће нас и сачувати у овом кобном времену. Она дакле нека нам е знаменѣ спасеня нашег; ню пригрлимо, ню као зѣницу ока чувајмо, као највеће благо нѣгуймо, и подижимо како морално тако и материално усавршавањ нѣно: ер ако ню изгубимо ил ако нам се у ню увуче туђинство, онда ћемо ямачно пропасти и изгубити се, међу другим народима. С' тога понављам и овдѣ позив на све наше обштине и старешине народне, да се свойски око тога заузму, како би се наше народне школе, по гласу посто-

ећих школских фасаја, за наџк трошком обштина мјестних издржавале, задржаваша у свему карактер србсконародних вјро-законских школа.

Прелазим сада на даљ понаособно посматрањ у речи стоећег законског предлога. —

У предлогу том од највеће е важности глаза VIII. с тога што се у њој говори о уређењу учительишта или препарандија за приправнике и за приправнице.

Учитель е душа школе а ваља учитель треба да се достојно припреми за то свето и велеважно звање. По томе дакле добро уређена учительишта су битно и главно условљ од кога зависи напредак и процвѣтањ народних школа.

„Држава ће подићи у разним краевима 20 учительишта за мушке, а уз њи гдѣ се потреба появи и учительишта за женско приправнице. На свако од мушких учительишта трошиће се из државне благајнице до 16,000 фр. а по 8000 фр. на свако женско учительиште.“

То е доиста племенита мисао, то е предлог, кои ће ямачно сва земљи са одушевленјм дочекати и преко заступника своих усвоити и примити! Едно би само овоме предлогу придодати ваљало а то е, да као што е у предлогу изречено, да ће се приправнички заводи у разним краевима земљ угарске подићи, тако нека се у закону изрично опредѣли, да се учительишта та подјеле и по народностима, па да на пример Мађари добију у разним краевима Угарске и Ердеја шест учительишта; Словаци, Њмци и Романи по три, Русини едно, Хрвати и Срби у Тросној кралјвини три, а остали Срби едно.

Што се тиче Хрватско и Славоније ја би мислио да Ђаковачка и Загребачка Препарандија остану кралјвски институти за римокатолике; за православне у горњој граници нека се оснуе о државном трошку една Препарандија по мустри Сомборске, а Сомборска нека се уз подпору државну распростани и нека у њо иду Срби из целог Баната, Бачке и Срема подразумевајући овамо и дотичну милицију; даљ из дољне Славоније, Баранј и осталих угарских жупанија. Па као што би Сремски и Славонски Срби у Сомбору педагогичке науке учили, тако би ваљало уредити, да се младеж бунјвачка, шокачка, хрватска и бошиљачка из Бачке Баранј и остале Угарске у Ђакову и у Загребуза учительско звање припрема. —

Врло е добро у министарском предлогу одређено, да се сваком учительишту придода основна школа за углед, гдѣ ће

се приправници у учительској радњи и у држању школе практично вештати. Исто тако посве умѣстан е онај предлог, да се уз свако учительште држи врт најманѣ од два јутра земљѣ, гдѣ ће се приправници у разним струкама економие, а особито у вртарству вештати моћи.

К учительском особљу, држим да би додати ваљало за сваку препарандију још два помоћника, кои би се између учителя мѣстних основних или висших школа изабрати могли, и кои би неке лакше стручне предмете предавати имали примајући зато суразмѣран труду своје хонорар. Тим би се учинило да редовни професори сву своју бригу на предавањѣ главних предмета обраћати могу.

Кад се сѣтимо колишња е до скоро била плата професора наше Препарандије, онда признати морамо, да е у §. 87. одређена плата за сваког професора државне препарандије од 1000 фр. доиста велика и красна. Само би желити било, да се станарина у место 100 фр. од две стотине форинти опредѣли, како не би морали дотични професори на плаћањѣ станарине од редовне своје плате одкидати. Уедно примѣтити ваља, да би необходимо нужно било постарати се за обезбѣђењѣ старости приправничких професора и њихових удовица и сирочади на тај начин, да професори буду учестници државне пензије суразмѣрно годинама службе и да после тридесетогодишњѣ службе имају право на подпуну годишњу пензију од 1000 фр. Удовице пак и сирочад њихова да добијају подпору од државе на издржавањѣ, односно на васпитавањѣ, а подпора та нека буде суразмѣрна заслуги и плати професорској. Све пак што се одреди за благостањѣ професора на државним препарандијама, треба да важи и за професоре вѣрозаконских препарандија, ер еднаке дужности и еднаке заслуге за благо обште предпостављаю и едваку награду од стране домовине, која нам е свима обшта мати.

Течай приправнички одређуе се на три године. Ово е добро, али само се тако у дѣјство привести може, ако држава по предлогу обилну своју помоћ и подпору на издржавањѣ питомаца за то време даде, ер без ове сиромашни ученици, — а такови понавнше у препарандије долазе, — едва с муком и две године на науци провести могу.

У учительшита примаће се ученици по свршетку трећег реалног или четвртог гимназијалног разреда уз предиспит. Тако е код нас и досада бивало; само држим да е доволно гаран-

цие ако се предиспити полагају пред професорским збором до-
гичнога завода, а присуство владинога повѣреника ту никако
од потребе не би било.

Сматрајући на постоеће околности и на слабо снабдѣнѣ
премногих наших учительских мѣста, пристати морамо на ова
предходна знања као на *minimum*, кои се за приманѣ у пре-
парандию захтѣва, али би врло добро било, кад би се и уче-
ници из висших реалних и гимназиских разреда учительском
званију отдавали, као што е то код нас Србаља прошлих година
по нешто бивадо, док приправници под войничку службу под-
падали нису.

Да би се пак у будуће и ученици из већих школа на
учителско звање охотно отдавали, ваљало би дозволити, да
се они кои висшу реалну школу, или хуманиора с добрим
усињхом сврше у други приправнички разред примаю.

Они пак ученици, кои по свршеним гимназијалним наукама
испит зрелости положе, ако пояти знаю, — а такође и сви
богословци могли би се у учительиште примати тако, да у
заводу за едну годину само чисто педагогичке науке слушаю
и с практиком учительском упознавши се, могли би одма потом
за учителѣ проглашени бити. — Закон би имао све оне при-
правнике, кои су подпуну гимназију свршили од войничке службе
коначно ослободити. Само уз ове услове надати се да би по
времену и младићи из већих школа учительском званију себе
посветити хтели, а то би по унапређењѣ наше народне про-
свѣте од највеће важности било,

Прегледавши у §. 90. предмете, кои ће се у државним
препарандијама предавати, за чудо ми е што међу овима нема
Антропологије са Психологијом и Повѣстнице Педагогичне, без
коих се не да ни помислити научно изображени учитель. Ти
се предмети у садашњој нашој Сомборској препарандији у
кратко предаю, па у толико се већим правом захтѣвати може,
да се у учительиштама са три годишња разреда редовно уче.

Осим свию у §. 90. прописаних предмета кои се и у
нашим препарандијама предавати имаю (изузевши оргуланѣ), и
уз горенаведене необходимо нуждне науке, мораю се још код
нас задржати сви наши вѣрозаконски и чисто србски предмети,
као: црквене поянѣ и типик, литургика, тумаченѣ Евангелија
и Апостола, србски език, стилистика и литература, србска
повѣстница и црквенославенски език, што е све и досада у
Препарандији нашој предавано.

По §. 92. законског предлога постављаю се државна учительшта ван сваке вѣроисповѣдне разлике. Остављајући на страну питањѣ, ели то у Угарској могуће извршити, држим, да то за нас Србе ние нимало пробитачно по томе, што се у такимъ препарандијама дѣца наша не би могла изобразити за ваљане сръбске учительѣ, какве народ наш и црква наша потребуе. С тога би по моме већ гореспоменутомъ мнѣнью ваљало да се за нас у Угарској садашня наша препарандија, као вѣрозаконска задржи, и према потребама уз државну помоћ преустрои. Нека би држава дакле од оне своте која е на сваку повдину препарандию одређена, само $\frac{2}{3}$ годишнѣ овой нашој препарандији прилагала, пак би се одтуда уз досадашнѣ приходе не само наш приправнички завод сѣбно издржавати могао, него би у вѣму 60 питомаца стан, пранѣ и огревъ, а 30 између нѣи и храну о државномъ трошку добити могли.

Она друга сръбска препарандија у Хрватској имала би рачунати на подпуну државну помоћ као и све остале, задржавши у пуномъ смислу вѣрозаконски и сръбско народни значај свой.

Ко трећи приправнички течай с добримъ успѣхомъ сврши, нека се може одма употребити за привременог учителя или за учительскогъ заступника, а за сталне учительѣ нека се постављаю само они, кои после свршенихъ наука испит о учительској способности положе. У §. 105. законског предлога ставља се рок испита на по године после свршене препарандије; по моме мнѣнью сгодније би било рок од године дана одредити.

Предлогъ министарски о устројню женскихъ препарандија са свимъ одговара духу времена. У свима изображенимъ државама увѣрили су се, да су добро васпитане женскиѣ за ученѣ и васпитаванѣ дѣвочкица много способније од мушкихъ учителя. То што е код другихъ добро, биће и по нас веома полезно, па с тога валя да се подизаню учительшта за приправнице од свегъ срца радуемо, и да желимо да се уз нашу Сомборску препарандию, течай за изображаванѣ учительца о државномъ трошку по начину у предлогу §. 109. и т. д. опредѣлѣномъ што скорије заведе, како би се у вѣму сръбске кѣри за велику и свету дужностъ воспитательщчку у духу миле свое народности достойно изображавати могле. —

Прелазимъ сада на посматранѣ осме и последнѣ главе законског предлога, која говори о учителяма.

Пре свега признавајући брижљиво старанѣ преузвишеногъ г. министра о снабдѣваню учителя и нѣиховихъ породица, же-

лило би да се све оне благодети које су у §. 121. до 135. учитељима обштинских школа, намењене спуним правом и на учитељ вѣрозаконских школа пренети имаю: ер еднаке дужности около васпитавања и учени младежи захтеваю и еднаку награду, еднака права. Само остваренѣм овог благотворног и спасоносног начела надатисе можемо напредку у просвѣти свию народа и свию разреда людских у отаѣству нашем.

Учитељ валя пре свега добро плаћати, болѣ него ма које друге званичнике; по томе што они највише доприносе к просвѣти и к правој срећи како поединих лица и задруга, тако и цѣлога народа и домовине.

Кад се у обзир узме досадашнѣ бѣдно материялно станѣ наших србских народних учитеља, од коих ниѣки са свима доходцима ни стотину фр. годишнѣ плате немаю, а онај у Бездеку уз нешто мало хране 7 ф. и словом велим седам фр. а вр. годишнѣ плате прима, онда се радовати морамо, што е у горнѣм предлогу најмања учитељска плата са 300 фр. а поможничка са 200 ф. опредѣлена. Но при свем том валяло би да држава настојава, како би веће обштине особито варошке, сваком учитељу свој плату барем од 500 ф. уз то огрѣв и стан давале. Стан учитељски треба да се редовно састој из две обитаће собе, едне писарнице, куйне, челядске собе, брашнаре (шпайза), коморе за дрва и кошаре за краву; само у случаю нужде морао би се учитељ у мањим мѣстима са мањим станом привремено задовољити. За учитељ у висшим основним школама валя по моме мишнью одредити најмању годишню плату од 600 ф. уз стан и огрев.

Ради унапређеня материялног стая народних учитеља нека се закон земаљски донесе, по ком се свакоме учитељу народном после десетогодишнѣ безукорне службе 50 ф. после двадесетогодишнѣ 100 фр. и т. д. додатка из државне благајнице давати има. У равной мѣри пак нека се професорима у педагогичким институтима повишница од 100 фр. после сваке десетогодишнѣ службе придодае.

У погледу на предлоге у §§. 132—134. о подпомаганю учитеља, нѣхових удовица и сирота, ово имај примѣтити:

Сваки учитељ нека има право на уживанѣ мировине у случаю немоћи суразмѣрно годинама службованя. Учитељи после 30 година службованя имаю право на подпуну мировину, коя би онолико износила, колико износи редовна плата, што е лотични у последнѣ време примао. Половину мировине нека дужна

буде издавати она обштина у којој е учитель тај у последнѣ време служно, а другу половину нека подмируе држава из оних улога, које ће морати сваки учитель по суразмѣру своје плате сваке године у државну благајницу у име подпоре уносити. У §. 132. одређени годишњи улог од 2% на учительску плату премален е, и по моме мишњу неби много било кад би се 8% или ма и 10% од редовне учительске плате узимало на страну исте благајнице, из које би се како немоћним учителяма тако и њиховим удовицама и сиротама издржаванѣ обезбѣдило

Удовицама и сиротама учительским премалена е у предлогу намѣњена помоћ од 100 фр. а нужно би било на ту сврху одредити најмањѣ по 200 фр. и установити да едну половину даје дотична обштина, а другу половину државна благајница за подпоре.

С' благодарношћу сећам се §. 134. често споменутог законског прелога, у коме се обриче, да ће се из државне благајнице на васпитаванѣ учительских сирота сваке године 10,000 фр. издавати. Донста би ваљало, да земалски представници овај велеважни предлог не само к срцу приме, него да горњи дар удвоје и утроје, а особито да се законом утврди, како би сирочад свију народних учителя без разлике вѣре и народности, учесницима ове милости постала. Нарочито би се пак од стране државе имало на руку ићи како мушкој тако и женској дѣци изслужених и покојних учителя, да се могу о трошку земалском за учительско звање изображавати.

Са овим завршуем примѣдбе моје на законски предлог о устройству народних школа у Угарској, од свег срца желећи да важни од мене србског рода синови о поменутом предлогу мишња своја путем јавних листова што скорје обнародују, и да се овом слабачком али непристрастном гласу едног србина и народног учителя, у ово кобно време едино из любви к правој просвѣти народа србског јавно изреченом, у мѣродавним круговима колко толико послуша подари. В.

Б О Ж И Е З А П О В Ћ Д И.

(Нѣколико лекција из Катихизиса у III. разреду народне школе.)

V.

П Е Т А З А П О В Ћ Д.

(Продужено)

Како нас учи старозавѣтни мудрац о владану према родитељима?

Старозавѣтнѣ мудрацъ Исусъ сынъ Сираховъ, овако намъ у сво-
ей книзи препоручуе поштованѣ према Родительима;

„Чтвый Отца ѡчиститъ грѣхи: И такъ сокровищстваѣи
прославлѣи матеръ свою.“

Кои поштуе Отца од грѣха се чисти; кои шуе матеръ
свою, као да благо тече.

„Чтвый Отца возвеселитъ ѡ чадѣхъ своихъ и въ день молбы
своеа оуслышанъ ебдетъ.“

Кои поштуе отца дочекае радост од свое дѣце и кадъ
се (Богу) узмоли, услышанъ ће бити.

„Прославлѣи Отца долгоденствовати ебдетъ: и послѣшѣи
Господа ѡпокоитъ Матеръ свою.“

Кои поштуе Отца дуго ће поживити, и кои слуша Господа
радостъ ће чинити Матери своей.

„Бояса Господа почтитъ Отца, и такъ владикамъ послѣ-
житъ родившимъ его.“

Ко се бои Господа, поштивае отца и служие своимъ
родительима као господарима.

„Дѣломъ и словомъ чти Отца твоего и Матеръ твою, да
наидетъ ти благословеніе ѡ нихъ. Благословеніе ко отчѣ оу-
тверждаетъ дома чадъ, клятва же матерна искореняетъ до
основаніа.“

Дѣломъ и рѣчима поштуй Отца своего и Матеръ свою, да те
снае благослов од нихъ; еръ благослов отчинъ утврѣуе домо-
ве дѣчиве, а клятва материна искореняе ихъ до темеля. (Сир. гл.
3. ст. 3 — 9.)

„Чадъ, застѣпи въ старости Отца твоего, и не ускорки
его въ животѣ его: Аще и разѣмомъ ѡскѣдѣветъ, прощеніе
имѣи, и нескѣзности его всею крѣпостію твоею. Милость ко отчѣ
незабвена ебдетъ и противъ грѣховъ призождетъ тебе: въ
день скорки твоеа воспоманетъ та: Иакоже лѣдъ ѡ зноа, такъ
растанутъ грѣси твои.“

Дѣте! Пази Отца своего у старости, и не учини му на жао
никадъ у животу нѣговомъ. Ако и разумомъ ослаби, прости му, и
свомъ снагомъ гледай да га необезчастишъ. Милостъ отцу учинѣна
неће се забравити, а теби ће се противу грѣха уписати. Кадъ
будешъ у туги, она ће те развеселити, и као што се ледъ на
врућини отопи, такъ ће се грѣси твои растопити. (Сир. гл. 3.
ст. 12 — 15.)

„Всѣмъ сердцемъ твоимъ прославлѣи Отца твоего и матернихъ

www.univ-prizivka.com.ua
 УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 колѣзний незабуди: Помани тако тѣма рожденз єси, и что ѣма
 воздаси ѣкоже они тѣбѣ;“

Од свег срца поштуй отца своего, и не заборава матери-
 них болова. Сеѣхай се да су тебе они родили, па чим ѣеш им
 вратити све што су они теби учинили. (Сир. 7. 29. 30).—

Єли тежак грѣх непоштивати родителѣ? Непоштивати
 родителѣ єст врло велики и тежак грѣх, єр су родителѣ нама
 живот дали и нас одранили. По томе ко непоштує родителѣ
 коє види, тѣй неможе поштовати ни Бога кога невиди.

Кои грѣше против почитаня родителя?

Против почитаня родителя грѣше:

1. сви они кои родителѣ свое презиру, ругаю им се, ого-
 вараю их или се њи стиде.

2. Кои родительма, невалялим своим владанѣм срамоту
 єд и тугу наносе.

3. Кои се противе заповѣстима родительским и неслушаю
 њихове добре савѣте и опомене, нити се поправляю кад их
 родителѣ караю.

4. Кои родителѣ свое безчaste, грде и проклиню, упор-
 но им одговараю, и непристойно се према њима понашаю, и
 сви они кои родительма добра нежеле и за њи се Богу немолє.

5. Кои родителѣ у нужди и невољи без помоћи оставляю,
 кои их у старости лѣпо недрже, и неране, у болести недворє
 и нелѣче, кои слабости своих родителя неѣе да трпљиво
 сносе, и

6. Найвеѣма грѣше они бездушници и скотске нарави не-
 люди, кои родителѣ свое од себе одганяю, потурую и бию.

За оне кои отцу и Матери зле речи говоре или их псую
 прописана є у Старомє завѣту смртна каштига.

„Иже злословитѣ отца своего или матерѣ свою, смертію
 да ѡумретѣ“

Ко опсує отца или матер, нека се погуби. (II Мойс.
 21. 16,

„Око рѣгающеєсѣ отцѣ и досаждающеє старости матерни
 да исторгнетѣ є вранове ѡ дєкрїа, и да снѣдатѣ є птенци
 орли.“

Око, коє се руга отцу и досађує старости материной,
 нека исклюю гавранови из шуме, и нека га изєду млади орлиѣ.
 (Притч. 30. 17.)

Исповијест дјече.

(„Воскресне Чтење“ год. 1866. стр. 1051.)

Исповијест дјече држи се обично за дјело од мале важности. Или зар с другога чега пуштају многи духовници дјецу на исповјест по двоје по троје наједанпут, и покрај тога често мушку и женску дјецу заједно?! „Дјеца немају гријеха дјеца су невина . . .!“

То је мњеније, на несрећу, врло криво! Та је заблуда врло штодљива! Не припада свагда и безусловно дјетским годинама достојанство невиности. „Ако ко неби допуштао да имаю гријеси природени — подајте му нека исповиједа дјецу, и оног часа ће одбацити ту своју заблуду . . .,“ вели један искусни духовник (*). С отог је света црква богомудро установила да се дјеца почињу исповједати већ од оне године (**), од које ли једва започињу учити ју н. пр. писању и читању рачуну и т. д.; и издала је духовницима особите поуке о исповијести дјеце (***) .

У дјетским годинама почињу се развијати расположеја душе и наклоности срца —, и онда се често зачињу зле навике и погибијоне страсти. У дијетским срцима већ буде се грјеховне жеље, ниче наклоност к лажу, к лакоумству, к немилосрђу.

Но у тим њежним и тако примљивим годинама врло се опет лако уништава извор гријеха, укроћује бујна сила чувствености управља душа на добро, сију у срце сјемења правде и истине и светости. А све то говори за то, да је исповјест дјеце дјело врло важно и да дјецу ваља исповједати особито пажљиво и марљиво.

Дјецу треба на исповијест дочекивати и на исповијести исповиједати врло њежно и љубавно. Спаситељ није тјерао дјецу од себе, него их је примао грлио, благосиљао, хвалио (Мат. гл. 19. ст. 14.; Марк. гл. 10. стр. 14—16.). При исповиједању дјеце духовнику ваља се чувати и најмањег вида суровости и строгости; јер дјеца, видећи духовника сурова, од страха неће слободно и искрено откривати му својех гријехова, и страшиће се шта више и саме исповијести.

(*) См. писъм. о должн. сваяч. сана. Кн. III. 10.

(**) Од седме.

(***) „Чинз исповѣданїа ђтрѡкѡвз.“

На исповијести треба на то пазити, да се дјеца, присту- пајући к духовнику, моле Богу, да клечећи примају благослова у свештеника, а после исповијести, оградивши се крстним знамењем, да цјелују свето јеванђеље и частни крст, и да се, одлазећи, такођер Богу моле.

Прво је питање које се може предложити дијетету „Јеси ли био (била) кад на исповијести?“ Ако дијете приступа први пут к исповијести, то му је духовник обвезан кротко и разумљиво изјаснити силу исповијести, потребу, и корист. Ако је дијете већ било на исповијести, то га је дужан питати, кад је било, шта је згријешило од онда. — Ако дијете незна, шта је управо гријех, гријех велики, то је необходимо нужно објаснити му језиком дјетским, шта је гријех, како нас гријех окривљује пред Богом и т. д.

Кад дијете набраја своје гријехе, нетреба га дирати, не ваља му улазити у ријеч без велике невоље, већ га треба слушати трпљиво и остављати га да сасвим слободно казује шта има.

Ако дијете не зна да каже никаког гријеха, то му треба помоћи питањима. — Но предлажући дјечи питања о гријесима духовник треба да врло и особито пази на то, да ју какогод не наведе на мисли о таквим гријесима, каквих дјеца још не познају.

Најприличнија питања која се дјечи на исповијести стављати могу јесу ово:

Како се крстиш?

Умијеш ли молитисе Богу?

Молиш ли се сваки дан Богу?

— Од Бога је све, што имамо. Ко се немоли Богу, томе Бог не даје ни хљеба, ни здравља, ни памети . . .

Знаш ли: Вѣруј у единого Бога?

— Сваки је хришћанин дужан знати исповједати своју вјеру; и ти си крштен (крштена), и ти си дужан (дужна) знати своју вјеру . . .

Идеш ли у цркву недељом и празником?

Идеш ли с вољом у цркву?

Шта радиш у цркви? молиш ли се Богу? стојиш ли побожно, или се разговараш? смијеш ли се? осврћеш ли се натраг? стојиш ли мирно на једноме мјесту? и т. д.

— У цркви је Бог; пред Богом ваља стојати с побожношћу, с поштовањем, са страхом, јер Бог све види!

Поштујеш ли оца, матер?

WWW.UNILIB

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Слушаш ли их?

Не сжалашћујеш ли их чим? — непокорношћу, упорством неваљалим понашањем . . . ?

Уважаваш ли старију браћу, старије сестре, и свакога који је старији од тебе?

Не свађаш ли се? неговориш ли срамне ријечи?

Учиш ли што?

Марљиво ли се учиш? или лијениш?

Поштујеш ли учитеље?

— Учитеље ваља поштовати!

Бојиш ли се Бога?

Љубиш ли Бога?

— Ако се бојиш Бога и ако љубиш Бога то ти се ваља чувати од свакога гријеха, јер гријех срди Бога и Бог казни оне који неврше заповијести његовијех.

Не кунеш ли се? — па још у малим стварима?

Не вараш ли? — па било макар у шали?

Не лажеш ли?

Нијеси ли узео (узела) ништа туђега? па било то колишно му драго?

Нијеси ли исмијавао (-вала) кога? — особито човјека стара, саката . . . ?

Кад имаш новаца, нашто их употребљујеш? — на корисно што, или на лакомства? Дијелиш ли милостиње биједнима сиромасима?

Питајући дјецу, ваља имати на уму не само године, но и степен развитка способности дјеце, и њихове наклоности душевне, и т. д.

А дајући дјецу поуку, треба

а). старати се те освећивати ум њихов кратким, особитим, језгровитим изрекама, које би се дубоко и на дуго урезивале дјецу у памет, поучним примјерима светих, нарочито пак важним изрекама из светога писма, и т. д. :

б). што већма улијевати дјецу мржњу на гријех:

в.) представљати дјецу нежност и пријатност добродјетели, употребљујући ријечи и изражаје према дјетским годинама, показивати јој врлину добродјетели и корист како у овоме тако и у ономе животу будућем; чешће говорити дјецу о небесној слави, и напомињати блаженство, које је приправила за невину дјецу Божија благост и доброта;

г). представљати дјецу добродјетели које приличе годинама

њиховим, и против којих дјеца највише гријеше: покорност, послушност, правдољубије, узајмно тријење и сагласје, марљивост, скромност или смјерност, како у цркви и у училишту, тако и на дому, кад из постеље устају или кад лијежу, кад су на молитви, и т. д.

Особито треба дјецу у срце уљевати љубав к Исусу Христу, који је благословио дјецу и рекао; „Пустите дјецу нека долазе к мени.“ (Марк. гл. 10, ст. 14.)

Што се тиче скрушења које је неопходно нужно са стране онога лица што се каје на исповијести, к тому треба да приводи свештеник дјецу тек постепено; јер искуство доказује, да никаква жалост у дјецу није дуготрајна. По томе, да би произвео у дјецу скрушења, духовник је обвезан не просто питати дјецу да ли се скрушавају с гријеха, но овако од прилике говорити: Љубиш ли Господа Бога? Он је добри Отац свима нама. Он даје свима нама јело, одијело, срећу, радости . . . Но Он љуби само добру дјецу, која не чини никака зла и љубе добродјетељ; а ко гријешу против воље Божије, тај врло срдџи Бога, тога Бог не љуби . . . Зар теби није жао, што си расрдио (-ила) Оца небеснога? — Казати се може дјецу, камо ће отићи добра, а камо неваљала дјеца, и наговјестити, да се ономе треба гријеха чувати, који хоће да наслиједи рај.

Није надати се, да ће дјеца дуго памтити дату јепитимију и да ће кадра бити испуњивати је; зато ваља дјецу давати лаку јепитимију, која к отоме не траје дуго, а настојавати да ју испуне одмах послѣ исповијести.

превео

Богдан Кузмановић,
парох и канонист. савјетник.

Записник.

србског првог збора учитељског протопопства Темишварског држаног $\frac{9}{20}$ Аугуста 1863. од 10 до пол једног сата пре подне, у обштинској Темишварско-градској дворани.

Председатељ: Пречастни г. прота Темишварски В асилне Табаковић Перовође: Владимир Павловић учитељ Мало-Бечкеречки; Светозар Миладиновић учитељ Сочански.

Присутни од стране свештенства: Г. г. Дионисије Христифоровић парох Ђирски, Ђорђе Петровић Наместник Станчевачки, Арон Стојановић парох Рудњански, Кузма Станић парох Темишварски, Василије

Петровић парох Хрњаковачки, Петар Адамковић парох Лукаревачки, Арсеније Предић пододговорни свештеник Неметски, Јефта Поповић Ђакоп Темишварски.

Учители: Г. Г. Ђорђе Јовановић тамишварски, Исак Амићић ст. мартонски, Влада Павловић мало-бечкеречки, Милован Кеверешан петровеселски, Ђира Путић дњашки, Ђорђе Грбановић иванђански, Порфирије Глогоњац рудњански, Любомир Марковић неметски, Светозар Миладиновић сочански, Петар Аугустин кнежки, Јосиф Гомбош кнежки, Сава Савић Ђарски Јован Траилов хрњаковачки, Сима Крецулов свр.приправник из Ст. Ђурђа на Бегею.

Местни школски надзорници: Г. Др. Бранко Стефановић Темишварско-градски. Жива Обичан сочански. Ђорђе Бранков, петровеселски.

Гости: Г. Ђорђе Лазаровић и Милан Новаковић сврш. Ђимназијсте и матуријсте, и Димитрије Лудовић свршени шестошколац, и кр. угар. Телеграфиста.

Број 1. Г. Председник отвара седницу подужом беседом коју збор с ускликом уважава, и пошто се скуп на позив г. председника Богу помоли, ступи се к даљем раду.

Број 2. На предлог да се не само потребитим учитељима, но и школ. старатељима, катихетама и управитељима дневница и безплатни подвоз у случају потребе определи. Збор реши: да се молбеница у том смислу састави, и преч. козисторији ради подпомагања код кр. угар. минист. просвете поднесе с тим додатком да се свота дневнице јасно определи и односна уредба обштинама обзнани.

Бр. 3. Пошто законски предлог минист. просвете, у делу јавне, наставе изреком опредељује; да је учитељ дужан само 60 деце настављати: а ако број ученика 100 превазилази, да се онда друга паралелна школа отворити мора, — рађа се питање: шта се има радити кад број ученика буде већи од 60 а 100 недостиже? Збор реши упитати се код преч. козисторије, како се учитељи имаю у такој прилици владати.

Број 4. На питање: какве кораке ваља предузимати, кад родитељи своју децу ил' никако ил' ковако у школу шаљу? Буде решено: да се крајем сваког месеца поднесе препис школског пописа подписан учитељем, школским старатељем и катихетом, а премаподписан местним управитељем, окружном надзорнику ради даљег поступања у смислу постојећи наредба.

Број. 5. На питање о недељној и вечерњој школи, збор одлучи: да се засад недељне школе уведу, и да [се услучају неуредног похађања истих, поступа, по закључку под [бројем 4

Број 6. На питање где и кад ће се идући састанак држети, решено: да се таков почетком маја доидуће године у Тамишвар окружницом сазове; а за дневни ред јавише се:

1. За предавање молитве господње г. парох Темишварски Кузма Станић.

2. За предавање читања с писањем Светозар Миладиновић.

3. За предавање приповедања из Буквара Љубомир Марковић:

4. За предавање V. члана символа вере Ђира Путић.

5. За предавање 7. чл. вере Милован Кеверешан.

6. За рачун на памет и писмени Владимир Павловић.

Број 7. За састављање молбеница одређује се одбор под председништвом г. пароха Темишварског Кузма Станића и г. председника Др. Бранка Стефановића и учитеља Ђорђа Јовановића, Владимира Павловића и Светозара Миладиновића, који дотичне саставе, збору после подне у полак четир сата ради коначног решења подзети имају.

Прочитан и одобрен у скупу учитељском %, Августа по подне у 4 сата држаном.

Василије Табаковић с. р. Протопрезвитер Тамиш. и председ. збора. Владимир Павловић с. р. перовођа. У одсуству Светозара Миладиновића перовође Ђорђе Јовановић с. р. учитељ града Тамишвара.

Школске вести.

ИЗБОР СРБСКИХ УЧИТЕЛЈА. Представништво сл. и кр. града Сомбора у седници својој дана 17. Августа о. г. држаном изабрало је за учитеља III. разреда главне школе госп. Младена Средовића досадашњег привременог учитеља у истом разреду. За учитеља новооснованих предградских школа изабрани су том приликом Г. Стеван Арсенивић учитељ Румски и Лазар Становић Милаков помоћник учитеља Сивачког: за учитељицу првог и другог девољчког разреда изабрана је Госпођа Софија Јорговића досадашња заступница учитељског звања у истом разреду и савршена приправница. Г. Средовић свршио је трећи реални разред са отличним успехом а потом препарандио у Сомбору год. 1867 и проглашен је да је способан за учитеља у основној и у нижим разредима главне школе с препоруком; г. Арсенивић свршио је такође трећи реални разред и препарандио и проглашен је да је способан за учитеља у основној и у нижим редима главне школе с препоруком: г. Становић свршио је исте науке а проглашен је као способан за учитељство у основној школи с препоруком; госпођа Јорговићка свршила је дванаестомесечни теџај за приправнице год 1867, и положивши испит о способности са најбољим успехом проглашена је за учитељицу у Србским народним школама. — Између проситеља

коп на ова учитељска места сутицаху, изабрани су у свему најврстнијим, и по томе можемо сомборској општини честитати што е овом приликом ученѣ свое деце поверила најврстнијим између оних, којој се за оправданѣ ове племените и велеважне службе понудаше.

НОВА ЖЕНСКА ШКОЛА. У Ади отворићесе скорим женска школа. Плата е учитељу одређена од 300 ф. и уживанѣ по сесие землѣ. — Честито представништво Румско закључило е, да се у Октобру ове године отвори нова србска школа за девојчице у Руми, у којој ће се обучаванѣ и васпитаванѣ деце изображаной и за учитељско звање спремаљной Србкињи поверити. — Од срца се радуемо што одабране општине србске све већма увиђају потребу женских школа.

УПРАЗНѢНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА На подреалци Новосадској учитељско место за ручно цртањ и краснопис е платом од 600 фр. Молбенице се имаю поднети магистрату Новосадском.

У Беочину, плата 210 ф. а. вр. 20 пож. жита, 20 пож. кукуруза 6 хв. дрва, 12 ф. свећа, 1452 квадрат хвата ораће землѣ и станом. Молбенице се имаю на ч. Архидијецалну конзисторию преко Протопрезвитерата Карловачког до 14. Септ поднети.

За ново основану девојчку школу у Иригу тражи се учитељка, која приправнички течай редовно свршила, и ручним пословима вешта. Плата е 300 ф. уз три хвата дрва и слободан стан. Молбенице се имаю управити на одбор женске школе у Иригу.

СТЕЧАЈ

У З е м у н у упражнѣна су у Србским школама ова учитељска места;

1. У Дольној вароши у главној школи четирм места свако са годишњом платом од 500 фр: а. в. и станом.

2. У Горној вароши у основној школи два места свако са годишном платом од 500 ф. а. в.

3. У Дольној вароши едно место учитељке у првом разреду женске школе са платом од 200 фр. а 60 фр. у име стана.

Проситељни и проситељке нека поднесу овоме Магистрату своје молбенице са сведочбама о свршеном двогодишњем педагогичком курсу, о моралном поведениу и досадашњем занимању својем и са крштеним писмом до 8 Септембра о. г.

Земунски Магистрат.

 Многобројне дужнике опомињемо да нам се одуже, ер од тога сад зависи далѣ издаванѣ Школскога Листа.

Лист овај излази двапут месечно.

Цена е на целу год. три форинта, а на по год. 1 фор. 50 нв.

Издае и уређус Никола Ђ. Вукићевић.

Тискао код Андрије Вагнера.